

OPENSOURCESOFTWARE IN DE EUROPESE UNIE

Samenvatting

OPENSOURCESOFTWARE IN DE EUROPESE UNIE

Projectteam:

Michał Kazimierczak, econoom, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, stagiaire, EUIPO

Nathan Wajsman, hoofdeconoom, EUIPO

De auteurs bedanken Catalina Martínez van de Spaanse nationale onderzoeksraad CSIC en Alex Sander van de Free Software Foundation Europe voor hun nuttige opmerkingen met betrekking tot een eerdere versie van dit verslag.

Omslagillustratie door Gerd Altmann. Illustratie onder licentie overeenkomstig de voorwaarden van Pixabay License <https://pixabay.com/es/service/license/>

SAMENVATTING

Verordening (EU) nr. 386/2012 wijst het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten (hierna “het Waarnemingscentrum”) taken toe die verband houden met het verbeteren van het begrip van de waarde van intellectuele-eigendomsrechten, en het bevorderen van de uitwisseling van informatie over nieuwe competitieve bedrijfsmodellen die het legale aanbod van culturele en creatieve inhoud vergroten. In het kader van deze bevoegdheden stelt het Waarnemingscentrum onderzoeksverslagen op, die informatie bieden over de verschillende gebruiksccontexten van intellectuele-eigendomsrechten en het belang daarvan voor individuele bedrijven en de Europese economie. In dit verslag wordt opensourcesoftware (OSS) onder de loep genomen. Vaak wordt dit beschouwd als een alternatieve manier om innovatieactiviteiten in de softwaresector te organiseren.

Ook wordt de reikwijdte geanalyseerd van het gebruik van opensourcelicenties door commerciële bedrijven in de Europese softwaresector en wordt nadruk gelegd op de manier waarop deze bedrijven gebruikmaken van formele intellectuele-eigendomsrechten om hun bedrijfsmodel, dat gebaseerd is op onder OSS-voorwaarden gelicentieerde software, in stand te houden.

OSS is ontstaan als reactie op de ontwikkelingen in de softwaresector, de specifieke kenmerken van innovatie in deze sector en de onzekerheden wat betreft de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten op het gebied van software. Aangezien software stap voor stap ontwikkeld wordt, is het gemakkelijk om broncodes opnieuw te gebruiken. Gezien het belang van netwerkeconomieën zijn oplossingen nodig die een brede verspreiding van software mogelijk maken. De populariteit van OSS is te herleiden tot het feit dat de eerste “generatie” softwareontwikkelaars een culturele voorkeur had voor een gemeenschappelijk gebruik van software. Bovendien heeft software een aantal specifieke kenmerken die niet altijd goed passen in het huidige systeem van bescherming van intellectuele-eigendomsrechten. Dit kan ertoe leiden dat de bedrijfsfocus verschuift van de eigenlijke software naar de producten en diensten die een aanvulling vormen op deze software. Dit heeft weer een uitwerking op softwarebedrijven en op de manier waarop zij intellectuele-eigendomsrechten gebruiken om hun bedrijfsmodel vorm te geven en in stand te houden.

De belangrijkste bijdrage van deze studie is een analyse van de resultaten van een enquête, uitgevoerd in de vorm van een steekproef onder 1 364 in de EU gevestigde bedrijven die actief zijn in de softwaresector. Uit deze analyse blijkt dat OSS integraal deel uitmaakt van het bedrijfsmodel van softwarebedrijven. De meeste van deze bedrijven moedigen hun werknemers aan om tijdens de werkuren OSS-gelicentieerde software te ontwikkelen of te gebruiken. In de afgelopen jaren hebben de meeste bedrijven die aan de enquête deelnamen, hun betrokkenheid bij de ontwikkeling of het gebruik van OSS voortgezet of vergroot. OSS brengt enkele concrete voordelen met zich mee, die niet louter beperkt zijn tot lagere kosten. Door OSS te integreren in hun bedrijfsmodel kunnen bedrijven strategische voordelen ondervinden die verband houden met de bredere verspreiding van software en een grotere kennispool die zij kunnen benutten. Uit de enquêtegegevens blijkt dat OSS de zakelijke mogelijkheden voor softwarebedrijven niet beperkt, maar veeleer verruimt, en de meeste daarvan beschouwen OSS als een kans in plaats van als een bedreiging voor hun bedrijfsmodel. Het percentage starters in de sector is hoog en een groot aantal nieuwe startende bedrijven duidt erop dat OSS een belangrijke rol heeft gespeeld bij het nemen van de beslissing om een

bedrijf te beginnen. Voor meer dan een derde van de jonge bedrijven die OSS ontwikkelen of gebruiken, was het feit dat OSS voorhanden was een beslissende factor voor het opstarten van de activiteit.

Bedrijven die hun werknemers in staat stellen zich bezig te houden met de ontwikkeling van OSS tijdens werkuren, zijn ietwat sceptischer over het huidige systeem van bescherming van intellectuele-eigendomsrechten dan hun tegenhangers die minder belangstelling hebben voor OSS. Informele en formele methoden voor het beschermen van intellectuele eigendom zijn echter belangrijk om de met OSS verband houdende marktkansen om te kunnen zetten in een winstgevend bedrijfsmodel. Uit de reacties op de enquête blijkt dat naarmate het aandeel van de inkomsten uit de verkoop van licenties onder de OSS-ontwikkende bedrijven groter is, er des te intensiever gebruikgemaakt is van zogeheten propriëtaire licenties. Bedrijven met een relatief gering aandeel van de inkomsten uit de verkoop van licenties zullen waarschijnlijk meer gebruik maken van niet aan eigendomsrechten gebonden licenties voor de distributie van software. Hun stimulans om bij te dragen aan de ontwikkeling van OSS hangt echter samen met de bescherming van de intellectuele eigendom wat betreft diensten en producten die de OSS aanvullen. Onder die bedrijven is de meest populaire strategie gebaseerd op het ontwikkelen van diensten die een aanvulling vormen op OSS of op het integreren van software in materiële producten.

Er zijn enkele verschillen in het gebruik en de beoordeling van de doeltreffendheid van de diverse maatregelen voor het beschermen van intellectuele eigendom, al naargelang het engagement op het gebied van OSS. Terwijl bedrijven zonder OSS vaker neigen naar gebruikmaking van octrooien, bedrijfsgeheimen en modellen, richten OSS-ontwikkende bedrijven zich meer op auteursrechten, internetdomeinnamen en informele maatregelen op het gebied van bescherming van intellectuele eigendom. Het gebruik van merken is vrijwel gelijk bij de verschillende groepen bedrijven. Het verschil tussen bedrijven is niet zo duidelijk in de beoordeling van de doeltreffendheid van de verschillende maatregelen voor het beschermen van de intellectuele eigendom. Onder OSS-ontwikkende bedrijven is het aandeel van de bedrijven die auteursrechten, merken en modellen beschouwen als doeltreffende maatregelen voor de bescherming van hun producten en diensten groter dan onder bedrijven zonder OSS. Dit lijkt erop te duiden dat ondernemingen die zich met de ontwikkeling van OSS bezighouden, kunnen afzien van propriëtaire licenties voor software door gebruik te maken van de bescherming van intellectuele eigendom voor andere onderdelen van hun bedrijfsmodel.

Uit de analyse van de antwoorden op de enquête blijkt dat het engagement van ondernemingen voor OSS eerder wordt gestuurd door pragmatisme in verband met de lagere kosten en de strategische voordelen van het gedecentraliseerde proces van OSS-ontwikkeling, dan door ideologische motieven. De ontwikkeling en het gebruik van onder OSS-voorwaarden gelicentieerde software biedt voordeel voor bedrijven dankzij nieuwe zakelijke mogelijkheden op basis van diensten en producten die de OSS aanvullen. Het is ook gunstig voor de leden van OSS-communities, aangezien het commerciële belang van bedrijven op de lange termijn een stabiel perspectief biedt voor het ontwikkelen van OSS.

Het beheer van OSS en de doeltreffendheid van bedrijfsmodellen die daar gebruik van maken zijn in grote mate afhankelijk van de mate waarin de gebruikers zich houden aan de bepalingen van de OSS-licentie en de bijbehorende auteursrechtelijke bepalingen. Dit sluit aan bij de veelzijdigheid van het huidige systeem voor het beschermen van intellectuele-eigendomsrechten, waarmee het mogelijk is nieuwe methoden voor het beheren van innovaties te ontwikkelen. Deze nieuwe methoden dragen bij tot een bredere verspreiding van innovatieve producten en garanderen tegelijkertijd dat ondernemingen van hun innovaties kunnen blijven profiteren.

OPENSOURCESOFTWARE IN DE EUROPESE UNIE